

BITACHON PART 2: WHAT IS OUR ROLE

1. רש"י זרלשית פרשת וישב פרק מ

וישכחהו – לאחר מכן. מפני שחלה בו יוסף בטחונו לזכרו, הוזקה להיות אסור עוד שתי שנים, שנאמר (תהלים מ ה) אשרי הגבר אקר קס ה' מצטחו ולא פנה אל רהצים, ולא בטח על מארים הקרוים (ישעיה ל ז) רהצ:

2. בית הלוי שער הביטחון - Rabbi Yosef Dov Soloveitchik "The Alter Zadie" 1820-1892

וגם בעת אשר שלט האדם באדם לרע חלילה, יבין כי הכל מאתו יתברך ואין האדם ההוא רק השבט אשר בו מעניש להחייבים, וכמאה"כ (ישעי י ה) הוי אשור שבט אפי, וכתיב עוד שם היתפאר הגרון על החוצב בו, וא"כ כשהאדם מבקש או תחבולות ומתחנן לרודפו ואינו נותן ללבו לבקש מאת ה', הרי זה דומה למוכה שבוכה ומרבה תחנונים להשבט והמטה, ואין לך פתיות גדול מזה, וכמאה"כ (ישעי ט, יא-יב) ארם מקדם ופלשתיים

3. בית הלוי בראשית פרק מא פסוק א

...ורבים חקרו על המדרש מה שאמר בתחילה זה יוסף, וביאורו הפשוט, דהנה באמת התורה **התירה** לאדם ההשתדלות בצרכי גופו... ועיקר הענין יש לומר דזהו כלל לאיש הישראלי שיהיה לבו שוקט ובוטח בה' **והדהתירה** התורה להשתדלות הוא משום דלא כל אדם יכול להגיע למדרגת הבטחון הגמור וע"כ הותר לו ההשתדלות כדי שיהיה לו סיוע שיגיע למדרגת הבוטח וצריך כל אדם לחדש לו מלאכה ועסק כדי שיהיה נקל לו לבטוח בה'. וכמו דמצינו בכל התורה שהתירה לפעמים כדי שיהיה לו סיוע לבא להמדרגה המבוקשת, וכמו שאמרו (ניזיר כג) לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, הותרה שלא לשמה כדי שיהיה סיוע לבא לבחי' לשמה. וא"כ שיעור ההשתדלות הנרצה אינו שיהיה בכל אדם רק כל אחד לפי ערכו, דמי שיכול להגיע לבטוח במעט מלאכה אזי מה שירבה להשתדל יותר מכפי הנצרך לו לזה השיעור כבר יחשב לו לחטא נגד מדת הבטחון כי הרבה להלך אחרי ההשתדלות ולא בטח. ומי שבטחונו עדיין קטן משל חבירו ויכול לעסוק במלאכתו יותר מחבירו עד שגם הוא יהיה יכול להשקיט רוחו ולבו לבטוח בה' דעיקר בחינת בטחון הוא השקטת רוחו ולבו להשליך על ה' יהבו. ומי שמרבה בהשתדלות יותר מכפי הנצרך עונשו שמן השמים יוסיפו על הצטרכותו להשתדלות ולא יזומן לו פרנסתו רק ע"י יגיעת בשר הדרך שבחר לו. והנה השתדלותו של יוסף שאמר לשר המשקים כי אם זכרתי אל פרעה הוא השתדלות קטנה ופחותה שנוכל לשער דהרי אין בו רק דיבור אחד ובפרט כי ראה יוסף כי מן השמים הוא בא

4. ספר אמונה ובטחון לחזו"א - פרק ב "The Chazon Ish" Rabbi Avraham Yeshaya Karelitz

א. טעות נושנת נתאזרחה בלב רבים במושג בטחון. שם בטחון המשמש למדה מהוללה ועיקרית בפי החסידים, נסתובבה במושג חובה להאמין - בכל מקרה שפוגש האדם והעמידתו לקראת עתיד בלתי מוכרע ושני דרכים בעתיד, אחת טובה ולא שניה - כי בטח יהיה הטוב, ואם מסתפק וחושש על היפוך הטוב הוא מחוסר בטחון: ואין הוראה זו בבטחון נכונה, שכל שלא נתברר בנבואה גורל העתיד אין העתיד מוכרע, כי מי יודע משפטי ד' וגמולותיו ית': אבל ענין הבטחון הוא האמון שאין מקרה בעולם, וכל הנעשה תחת השמש הכל בהכרזה מאתו ית' ...

ו. אם כי עיקרי הבטחון מחובת הלב, ומסתעפים ממנו מצוות מעשיות, בחובה של מניעה מפעולות נגד חבירו, יש בזה גם גדרים בפעולות של השתדלות המותרת, ולפעמים הבטחון מתנגד להשתדלות ואוסר אמצעים מיוחדים. והנה נתחייבנו לדרן במחשבתנו כל פעולה טרם עשייתה אם היא מוסכמת ממדת הבטחון. וחזו"ל אמרו במד"ר מקץ כי השתדלותו של יוסף הצדיק לבקש משר המשקים

והזכרתני, היתה כולו במדת הבטחון... אבל בהיות שנתחייב האדם בפעולות ולא לסמוך אניסא, חייב יוסף את עצמו לשמש בהזדמנות זו ולבקש משר המשקים. ואמנם בהיות שלפי תכונת הרהבים אין בטבעו לזכור ולהיטיב, אין ראוי המעשה הזה רק מתוך יאוש, והמיואש עושה כל מה שיכול אף דברים הרחוקים מכל תועלת. אבל אין לבטח לעשות כמו אלה, ואין פעולה זו מפעולות החובה, ויש במעשה זה כעין זריית אבק על זוהר האמונה ובטחון, ואחרי שאינה חובה היא אסורה.

5. Tzavaat HaRivash -Collection of Teachings from The Bal Shem Tov

שויתי ה' לנגדי תמיד. שויתי לשון השתוות בכל דבר המאורע הכל שוה אצלו בין בענין שמשבחי' ב"א אותו או מבזין אותו וכן בכל שאר דברים וכן בכל המאכלות בין שאוכל מעדנים בין שאוכל שאר דברים הכל ישוה בעיניו כיון שהוסר היצה"ר ממנו מכל וכל. וכל דבר שיארע יאמר הלא זה הוא מאתו ית'

6. רבינו בחיי נח Rabbnu Bahya ben Asher 1255-1340

אבל היה הענין נס גדול בלי ספק ומחזיק מועט את המרובה. ואולי תשאל בכאן כיון שהיה הדבר נס למה יצוה לעשות את התיבה מעץ הידוע, ובמדות ידועות באורך ורוחב וקומה, ולעשות ג' מדורים תחתיים שניים ושלישים, והקב"ה יכול להצילם מבלי תיבה ושילכו על פני המים או יכול להפריח באויר, כי כל יוכל ולא יבצר ממנו מאומה (think Nevardik). והתשובה בזה כי דרך התורה לצוות על האדם שיעשה כל יכלתו בדרך הטבע ומה שיחסר הטבע בהן ישלים הנס.. אלא בודאי היו ראויים להתנהג בדרך הטבע וה' ישלים מה שיחסר

7. Harav Aharon Lichtenstein *Bittachon: Trust in God*

A song of Ascents. I will lift up my eyes to the mountains, from whence shall my help come? My help is from God, Maker of heaven and earth. He will not allow your feet to slip; your Guardian will not slumber. Behold, the Guardian of Israel neither sleeps nor slumbers. God will protect you; God will shelter you by your right side. The sun will not strike you during the day, nor the moon by night. God will protect you from all evil and will guard your soul. God will protect your going out and coming in from now until eternity.

This *mizmor* provides a classic illustration of hopeful, faithful trust, one that is certain of a positive outcome. *Mizmor* 131, on the other hand, portrays a completely different mood:

A Song of Ascents, for David. O Lord, my heart has not been proud, nor have my eyes been haughty. I did not tread in areas too great or wondrous for me. Did I not wait and did my soul not silently hope, like a suckling infant longs for his mother? *Like a suckling, so too my soul. Israel will trust in God from now and forever.*

What does the suckling infant think while in his mother's embrace? Does he regard her as the one who will save him from crisis? Perhaps instinctually, this indeed may be the case, but practical expectations are in fact not the main thing on the infant's mind. First of all, he turns to his mother because he wants to be close to her. At that moment, he is not preoccupied with future plans, nor is he anticipating the fulfillment of visions or promises. He knows only one thing: the world is a cold, frightening place, but here with his mother there is warmth and security! The mother, in turn, caresses him and comforts him. Over and above any response on her part, simply being in her presence gives him life and strength. Therefore, the suckling cleaves to her under all circumstances. This is not out of readiness to sacrifice himself for her, but rather because nothing in the world can separate him from her. Wherever she turns, he is at her side, tightly clutching her skirt with his small fingers.